Wat is het effect op de ontwikkeling van kleuters als aan het eind van het schooljaar gewisseld wordt naar een andere leerkracht ten opzichte van de situatie dat kleuters dezelfde leerkracht houden in groep 1 en 2?

Beantwoord door Jonas van Veen (antwoordspecialist) en Sjerp van der Ploeg (kennismakelaar Kennisrotonde)

7 juli 2023

KR. 1727

Kort antwoord

Het fenomeen waarbij hele klassen (of de meeste kinderen binnen een klas) in opeenvolgende jaren dezelfde leraar houden, wordt aangeduid als 'looping'. Onderzoek naar looping in de kleutergroepen is schaars, maar uit onderzoek onder iets oudere basisschoolleerlingen blijkt dat looping voordelig uitpakt: zowel voor de leerprestaties als voor de relatie tussen leerling, leraar en ouder(s). Nadelen treden op als er een slechte match is tussen leraar, leerling en/of ouder. Maar over het geheel genomen blijken de voordelen groter dan dit nadeel.

Antwoord

In de onderzoeksliteratuur staat het fenomeen waarbij een groep leerlingen in opeenvolgende jaren van dezelfde leerkracht les krijgt, bekend als 'looping'. De kleuter-doelgroep (4 -5 jaar oud) als zodanig is in onderzoek rondom looping onderbelicht. Dat onderzoek in het basisonderwijs is voornamelijk gericht op oudere leeftijdsgroepen. Daarbij is onderzocht welk effect looping heeft op de leerresultaten van deze leerlingen. Anderzijds richt onderzoek zich op de voorschoolse educatie van jonge kinderen (1-4 jaar) waarbij looping met name betekenisvol is voor de hechting van het kind. De kleutergroep valt hier precies tussen. Maar de bevindingen uit onderzoeken naar leeftijdsgroepen die in de buurt liggen van die leeftijdsgroep zijn naar verwachting ook van toepassing zijn op kleuters. Hieronder worden eerst de voor- en nadelen van looping op het affectieve vlak van de leerlingen toegelicht, en vervolgens de voor- en nadelen van looping op het cognitieve vlak.

Relaties, hechting en de basis van de sociaal-emotionele ontwikkeling

De sociaal-emotionele basis van jonge kinderen (0-5 jaar) wordt opgebouwd door de hechtingsrelatie met ouders en andere verzorgers/opvoeders, zoals een leerkracht. Looping heeft de potentie om een positieve bijdrage te leveren aan de hechting van een kind, omdat continuïteit in het verzorgen en opvoeden van een kind essentieel is voor zijn/haar hechting (Bowlby, 1988). Looping zorgt namelijk voor continuïteit, in de

vorm van dezelfde leerkracht. Dit kan tijdens de kritische periode van hechting en emotionele ontwikkeling essentieel zijn (Nitecki, 2017).

Het meest voor de hand liggende voordeel van looping is dat er dus een consistente en langdurige relatie ontstaat tussen kinderen, leraren én ouders. Volgens Hedge & Cassidy (2004) bevordert looping hechting en veiligheid in de leerling-leraar relatie, maar zorgt het daarnaast ook dat ouders een band kunnen opbouwen met de leerkracht, wat bijdraagt aan onderlinge vertrouwen. Dit is van belang omdat de thuisomgeving en de school overlappende invloedssferen zijn bij de ontwikkeling en schoolprestaties van het kind. De mate waarin familieleden en leraren een positieve relatie met elkaar hebben, heeft invloed op de ontwikkeling van de leerling (Epstein, 2001).

Er zit echter ook een keerzijde aan omdat het risico bestaat dat een leerling 'vast' komt te zitten met een ongewenste of ongeschikte leraar (Nichols & Nichols, 2003). Een aanhoudende negatieve relatie tussen kind, ouder en leraar kan een struikelblok van looping zijn.

Looping en leerprestaties

Looping blijkt een bescheiden maar onmiskenbaar positief effect te hebben op leerprestaties (Hill & Jones, 2018). Zij hebben administratieve gegevens van alle leerlingen en leerkrachten in de staat North Carolina gebruikt om effecten van leraar-leerling-relaties te onderzoeken in de groepen 5-7 en hebben daarbij ook naar looping gekeken. De conclusie daaruit is dat dat leerlingen die voor een tweede keer bij dezelfde leerkracht in de klas komen, hogere scores op gestandaardiseerde toetsen voor rekenen en lezen laten zien dan leerlingen die verschillende leerkrachten hebben. De auteurs concluderen dat een goede band tussen leerling en leerkracht bijdraagt aan betere leerprestaties.

Deze bevindingen van Hill & Jones worden ondersteund door uitkomsten van ander onderzoek. Cistone & Shneyderman (2004) onderzochten 26 basisscholen in Florida waar looping plaatsvond. Ze vergeleken op die scholen groepen met en zonder looping. Looping bleek bescheiden positieve effecten te hebben voor lezen en rekenen. Ook Bogart (2002) rapporteert positieve effecten op de vooruitgang in rekenen en schrijven/spelling bij leerlingen die in groep 5 en 6 bij dezelfde leerkracht in de klas zitten (in totaal 107 leerlingen op samen 4 scholen) ten opzichte van leerlingen in die groepen die op dezelfde scholen een andere leraar hebben gekregen bij de overgang van groep 5 naar 6 (201 leerlingen).

Een verklaring voor het positieve effect van looping op het cognitieve vlak is dat looping ervoor zorgt dat leraren tijd kunnen besteden aan taken die direct invloed hebben op het leren van de kinderen, in plaats van eerst tijd en moeite te moeten steken in het leren kennen van de kinderen (Hill & Jones, 2018). Looping zorgt er voor dat er aan het begin van het tweede jaar met dezelfde leraar meer onderwijstijd overblijft. Er is geen tijd meer nodig om elkaar te leren kennen, de regels van de betreffende docent zijn al bekend bij de leerlingen en de leraar weet wat de krachten, zwaktes en leerbehoeften van de leerlingen zijn (Hanson, 1995).

Daarnaast blijken er aanwijzingen voor een spillover-effect van looping voor andere leerlingen in dezelfde klas die nog niet eerder door deze leerkracht zijn onderwezen (Hill & Jones, 2018). Het blijkt dat leerlingen die later instromen in een klas waarvan het merendeel van de leerlingen al voor het tweede jaar bij deze leerkracht zit, ook hoger scoren op de eindejaarstoetsen. Dit is een aanwijzing dat looping mogelijk het algemene leerklimaat in de klas bevordert.

Geraadpleegde bronnen

Bogart, V.S. (2002). The Effects of Looping on the Academic Achievement of Elementary School Students, Dissertation. Paper 707, Johnson City: East Tennessee State University

Bowlby, J. (1988). Attachment, communication, and the therapeutic process. A secure base: Parent-child attachment and healthy human development, 137-157.

Cistone, P., & Shneyderman, A. (2004). Looping: An empirical evaluation, *International Journal of Educational Policy, Research and Practice, 5*(1), 47-61.

Epstein, J. L. (2001). School and family partnerships: Preparing educators and improving schools. Boulder, CO: Westview Press.

Hanson, B.J. (1995). Getting to know you: Multiyear teaching. Educational Leadership, 53(3), 42-43.

Hegde, A. V., & Cassidy, D. J. (2004). Teacher and parent perspectives on looping, *Early Childhood Education Journal, 32*(2), 133-138.

Hill, A.J. & Jones, D.B. (2018). A teacher who knows me: The academic benefits of repeat student-teacher matches, *Economics of Education Review, 64*, 1-12.

Nichols, J. D., & Nichols, G. W. (2003). The impact of looping classroom environments on parental attitudes, *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth, 47*(1), 18-25.

Nitecki, E. (2017). Looping and attachment in early childhood education: How the applications of epigenetics demand a change, *Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 17(2), 85-100.

Over deze vraag

Opgesteld door:	Jonas van Veen (antwoordspecialist) en Sjerp van der Ploeg (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	leerkracht basisonderwijs
Onderwijssector:	Primair onderwijs
Trefwoorden:	Looping, leraar-leerling relatie, kleuters
Referentie:	Kennisrotonde (2023). *Wat is het effect op de ontwikkeling van kleuters als aan het eind van het schooljaar gewisseld wordt naar een andere leerkracht?* (KR1727 en KR1759)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.